

Qui odit animam suam in hoc mundo (kázání na svátek mučedníka, Q17)

Pronesl jsem latinsky výrok, který praví náš Pán v evangeliu: „Kdo nenávidí svou duši v tomto světě, uchrání ji do věčného života.“

A všimněte si na tomto výroku, co míní náš Pán, když říká, že máme nenávidět svou duši. Kdo miluje svou duši v tomto pozemském životě, tak, jak je v tomto světě, ji ztratí ve věčném životě; kdo ji však nenávidí v její smrtelnosti v tomto světě, uchrání ji do věčného života.

Dvojí věc vyjadřuje slovo „duše“. Jeden mistr říká, že slovo duše neoznačuje podstatu a netýká se přirozenosti duše. A o tom mluví jeden mistr, že kdo píše o pohyblivých věcech, nepostihuje přirozenost ani podstatu duše. Kdo chce nazvat duši podle nesloženosti, čirosti a prostoty, tak jak je sama v sobě, nenalezne pro ni jméno. Nazývají ji duší – [ale] to je jako když říkáme [někomu] tesař, a ne Jindřich, ani podle toho, čím ve skutečnosti je, avšak podle jeho práce. A to [tím]míní náš Pán: kdo miluje duši v čirosti, jak je duše nesložené podstaty, nenávidí ji a je jejím nepřitelem v tomto šatě; nenávidí ji a truchlí [nad ní] a je zarmoucen, že je tak daleko od čirého světla, jež je v ní samé.

Naši učitelé praví, že duši pro její sílu a horoucnost, i pro zář, která v ní je, nazýváme ohněm. A jiní říkají, že je jiskřičkou nebeské povahy. Za třetí jiní říkají, že je světlem. A za čtvrté ještě jiní, že je duchem Pátí říkají, že je číslo. Neexistuje nic tak prosté a čiré jako je číslo. Proto chtěli duši dát jméno něčeho,co je prosté a čiré. U andělů existují čísla – říkáme jeden anděl, dva andělé; a u světla existuje také počet. Takže ji nazývají podle toho nejprostšího a nejryzejšího, a přesto podstatu duše neuchopují. Bůh, jenž je beze jména - nemá žádné jméno, je nevýslovný a duše v její podstatě je také nevýslovná, jako je nevýslovný on.

[Ale] je ještě něco dalšího, proč říká, abychom ji nenáviděli. Když jmenujeme duši, znamená to duši, která je v žaláři těla; zatímco on míní to, čím je duše sama v sobě; že se [také] ještě může rozpomenout, že je v žaláři. Když [duše v obecném smyslu] stále spoléhá na tyto nízké věci a pomocí smyslů je

vstřebává do sebe, hned se [pravá duše] zúží, takže není možné pojmenovat nic¹, v čem by byla obsažena.²

Jsou tři důvody, proč má duše nenávidět samu sebe. Jeden důvod: Nakolik je má, mám ji nenávidět; neboť nakolik je má, natolik není boží. Druhý [důvod]: protože má duše není zcela ukotvena, zakořeněna a znovuzrozena v Bohu. Augustin říká: „Kdo chce, aby Bůh byl jeho, musí se nejprve stát božím – to je nezbytné.“ Třetí důvod je: Pokud duše okouší sama sebe jakožto duši a [zároveň] zakouší v duši Boha, není to v pořádku. Musí okoušet Boha v něm samém, neboť je zcela mimo ni. To znamená to, co Kristus řekl. „kdo miluje svou duši, ztrácí ji.“

Cokoli z duše, co je v tomto světě, nebo co se k tomuto světu upírá a cokoli [z něho] uchopila a prohlédla, to musí nenávidět. Jeden mistr praví, že duše svou nejvyšší a netransparentnější částí je vyvýšena nad svět. Do tohoto světa nevede duši nic, než jen láska. Buď [zde] má přirozenou lásku, kterou cítí k tělu, nebo má vědomou a záměrnou lásku, kterou má ke stvoření. Jeden mistr říká, že duše ve své přirozenosti³ má se vším, co je v tomto světě, společného tak málo, jako oko se zpěvem a ucho s barvou. Proto říkají naši učitelé přirozených věcí, že tělo tíhne více k duši nežli duše k tělu. Jistě: spíše udrží sud [v sobě] víno, nežli se víno udrží v sudu. A tak spíše udržuje duše tělo v sobě, nežli tělo duši.⁴ Cokoli duše miluje v tomto světě, to ve své přirozenosti svléká.

Jeden učitel říká, že přirozeností a přirozenou dokonalostí duše je, aby se stala v sobě rozumně uspořádaným světem, neboť v ní Bůh zplodil obraz všeho. Kdokoli říká, že dospěl ke své přirozenosti⁵, měl by v sobě nalézt čiré [pra]obrazy všech věcí, tak čiré, jaké jsou v Bohu. Duch ani anděl se nedotýká podstaty duše ani její přirozenosti. V ní vstupuje v prvopočátek, kde Bůh v dobrotě vykvétá do všeho tvorstva. Tam pojímá vše v Bohu; ne v [tom

1 Dosl.: *žádnou přirozenost*; natura, přirozenost je pro středověké myšlení velice obecným, ba snad nejobecnějším pojmem, obecnějším než „jsoucno“ (nějakou „přirozenost“ má i nejsoucí)

2 Dosl. *co je nad ní*.

3 srv.pozn. 1

4 Závěr je překvapivý. Osobně soudím, že poměr byl zapisovatelem kázání přehozen.

5 opět srv. pozn. 1

stupni] ryzosti, jak je přirozená ryzost, ale v čiré nesloženosti, jak je [to] v Bohu. Bůh vytvořil svět jako otisk. Co je ze zlata, je pevnější nežli otisk. Proto je vše v duši ryzejší a vznešenější, než v tomto světě. Materie, z níž Bůh vše vytvořil je ubožejší nežli otisk oproti [původnímu] zlatu. Když někdo chce mít hrnec, vezme trochu hlíny – to je materie, kterou zpracuje. Dá mu tvar, který je v něm, a je v něm vznešenější nežli materie.

Tím chci říci, že vše je v rozumném světě duše nekonečně vznešenější nežli v tomto světě; přímo jako obraz, vyrytý do zlata – tak prostě a nesloženě je vše v duši. Jeden učitel praví, že duše má v sobě schopnost, aby se do ní otiskl obraz všeho. Jiný zase říká, že duše nikdy nevstoupí do své čiré přirozenosti, aniž by našla v sobě vše [před]obrazeno v neuchopitelném světě rozumného intelektu, jenž je zcela bez myšlenek. Řehoř říká, že co říkáme o božských věcech, je jen koktání, a slova nám musí být dána.

Ještě slůvko o duši, a pak už nic: „Dcery Jeruzalémské, nehleďte na mne, že jsem snědá! Slunce mě zbarvilo, takže děti mé matky mě osočily.“ Tím míní děti tohoto světa, k nimž duše hovoří. Nakolik mě ožehlo slunce (to je světská žádost) a zasáhlo mě, to mě učinilo temnou a snědou. Snědá, to není úplně barvy – má v sobě něco ze světla i z temnoty. [Je to,] co si duše usmyslila, nebo co vykonala vlastní silou, ježto je v ní světlo, přesto je smíšené. Proto říká: „Děti mé matky mě osočily.“ Děti jsou nižší síly a schopnosti duše; ty všechny na ni sočí a napadají ji. Naším otcem je nebeský Otec a církev je naší matkou. Jak jen je krásná a vyšňořená a jak nám svým působením prospívá, stále je nedokonalá. Proto [se] praví: „Ó nejkrásnější mezi ženami, vyjdi ven a odejdi!“ Tento svět je jako žena, neboť je nemocen. Proč ale [se tam] říká „nejkrásnější mezi ženami“? Andělé jsou krásnější a jsou vysoko nad duší. To [se] říká, protože „nejkrásnější“ - [rozuměj] ve svém přirozeném světle „vyjdi ven a odejdi“ - zcela mimo tento svět a mimo vše to, k čemu ještě tvá duše cítí náklonnost. A když se jí něco snaží zadržet, má to nenávidět.

Prosme našeho Pána abychom svou duší nenáviděli v rouchu, jež ji činí naší duší, abychom ji uchovali do věčného života. Pomoz nám k tomu Bůh. Amen.